

Მ Ლ Ი Ლ Ლ Მ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ եւ գա-
ւառաց համար ԿՍՆՆԻԻ 6 մէհնէ-
վեցամսեայ » 3 »
Ծառուցման թողը մէկ անգամի
համար 2 դրու է, աւելի ան-
գամներու համար սակարկուիլին
կը լինի :

Տէր-Լ Տնօրէն Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 *февраля*

ᠠ ᠯ ᠪ ᠢ ᠯ ᠡ ᠭ

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ եւ
այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ.
Յ. Մէլիքեան, Պապր Ալի Ճա-
սէսի քիւ 20 Տ. Ճիվէլէեան Է-
Ֆէնսիի տպարանը:

Խմբագիր Բ. ՊՈԶԱՃԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 18 ԱՊՐԻԼ

ᐱᑭᑦ ᐱᑭᑦ

ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

(Tup. le. 46, 9)

Ո՛ր, պարոնայք, կը սխալիք, հաւատացէ՛ք թէ չարաչար կը սը-
խալիք: Հասած պտուղները փոք-
րիկ հովերէն իսկ վար կը թափին:
Իսկ խակերը բազմիցս գառաղանջոց
հուժկու հարուածներուն անդամ
կը դիմադրեն: Դուք ձեր վարձար
որոնները հանել ուզած ժամանակ
ցորեններն ալ միասին արմատախիլ
կ'առնէք, թողէ՛ք, որ երկուսը
միասին աճին ու զարգանան, որմի-
ետքը ի հարկէ կը դւարանայ որո-
նները խել ու այրել, իսկ ցորեննե-
րն ամբարել, Այլապէս ձեր ըրա-
ծըն ալ տեսակ մը Միսիոնարու-
թեւն է, Դուք մանկանց ստամոքս-
ներուն մէջ դժուարամարս կերա-
կուրներ կը բաղձաք լեցնել, որոնք
անոնց համար մահացուցիչ են, իսկ
եթէ հաւատ կ'ընծայէք այն կարգ-
մը թեթեւոյիլ անձանց զաղափա-
րին, որք կը կարծեն և կը սնդե-
ն թէ, «զոհելու է կրօնը, ազգու-
թեան բան մ'ընելու համար», հա-
ւատացէ՛ք, նորէն անոնց հետ, չա-
րաչար կը մոլորիք, զի Հայ կրօնը,
ինչպէս ըսինք, Հայ ազգութիւնն
է, իսկ չըմբռնել այս ճշմարտու-
թիւնը՝ կը նշանակէ ճանաչել զը-
խովին անոր կազմակերպութիւնը,
Դուցէ այս մտօք է որ այդ դասա-
կարգի Տոնքիշոաները, երբ կրօնա-
փոխներուն՝ ի պաշտպանութիւն
հայրենի եկեղեցւոյ մի երկու խօսք
կ'ուղղեն, անպատճառ անաստուա-
ծութեան դռնէն կը մտնեն: Իւր
եկեղեցւոյ կազմակերպութիւնը քիչ
շատ ուսումնասիրող Հայ մարդը՝
գիտէ անշուշտ, որ նա՝ անյաղթե-
լի է և ժայռերուն իսկ դէմ կը դը-
նէ, իր դուռնութեամբ սուրբ գրոց
սահմանին մէջ, Եւ սակայն մեր
ցաւերը բազմապատիկ են, մեզ
պարտ է ցաւիլ շատ անգամ ալ,
նոյն իսկ մեր եկեղեցւոյ չահերը
պաշտպանելու կոչուած պաշտօնու-
կան մարմնոց վրայ ևս: Ինչու հա-
մար, օրինակի աղագաւ, ցարդ Հայ
ազգը, Հայ եկեղեցւոյ կրօնական
ժողովը՝ խորամանկութեամբ մը Ա-
ւետաբեր յորջորջեալ մոլորեցուցիչ
թերթի հակակշիռը չունենայ: Ինչ
օգուտ կրնան արտադրել հասարակ
ժողովրդեան համար, օրինակի ա-
ղագաւ, Աստուծոյ ստորագրութեան
ներքեւ, Երբեմն Մասիսի մէջ հը-
րատարակեալ ընտիր ու վսեմ կը-
րօնականագրուածքները, զի՞ ո՞վ չը
գիտեր, որ զանոք հասկանալու
կարողութիւն ունեցող անձինք եր-
բէք կրօնափոխութեան չ'են դիմել:

Մեղ, կը կրկնենք, այդ թերթը հակակշռող թերթ մը պէտք է պանիր հացի պէս, Այն ներհուն գլուխները, որոնք աչի ուշով հետեւած են այդ միախնարական թերթի ուղղութեան, անշուշտ նշեցողութեամբ կը լինին թէ՛ միախնարք որպիսի հակադրութեան հետեւողները, ծուռ ու մուռ տեղեկութիւններ և սուտ ու սխալ մտքներ հրապարակ նետած և իրենց կացիներուն կոթերը արդար իւզկէս կընած են։ Մենք անցեալները, օրինակի աղաքաւ, այդ թերթի մէջ հետեւեալը կարգացած ենք Գաղղիոյ մեծ յեղափոխութեան ժամանակ, ծերունի մի Ֆրանսացի իւր ի մահ գոտապարտեալ որդւոյ փոխարէն՝ կերպով մը իր դուռը տուած է եղբոր, դէպք մը որ շատ պատահած է և կրնայ պատահիլ, փոքր մը ընդլայնելով հետեւեցեցած էր թէ՛ Յիսուս ևս այսպէս ըրած է մեղ համար, եւսակայն միթէ երկար մտածմանց հարկ կայ, հասկանալու համար թէ՛ այդ միտքը ո՞ր տառիման նախատարեր է բնութեան արարչին Աստուածային տնօրինութեան, Մենք այնպէս համոզուած ենք այնպէս ուսուցած են մեղ մեր եւրոպական նախնիք, որ Աստուծոյ այդ հրաշալի խորհուրդը՝ Գաղղիացի ծերունեայ մը ըրածէն անհունապէս վստահ, անհունապէս բարձր և անսահմանապէս վեհապահած է. այնպէս Յիսուս, քաւ լիցի մեղ բնի, միլիոններ անգամ Գաղղիացի ծերունիին վար իջած կը լինի, զի ծերունին իր մէջ հատկի որդւոյն համար, իր գլուխն առած ժամանակ, Յիսուս, որ հայր է մարգոյ, իր միլիոնաւոր զաւակաց համար զգլուխն առած կը լինի։

Այս է նշելը Ամերիկացի Մատրու-
ներու սովորած և սովորեցուցած
քրիստոնէութիւնը, երսնի՝ ձեզ
Մատրներ, բազմաւոր էք, որ Հայ
Ժողովուրդի մէջ, բնականապէս
դուռ աւանդներ բազմաթիւ են,
Յայց մենք, եթէ Աստուծոյ յաջո-
ղութիւնը չպակար մեզմէ, ունինք
հարկէ ապագային աւելի շատ
գրեթէներ, որոյ մէջ իրենց ժողո-
րութեանց աւելի մեծերը կրնանք
սուալ բերելու Այն ինչ Մատրները,
թող քրիստոնէութիւնը, որ իրենց
այայրենեաց մէջ օրը տեսակ մը
ընէ եւուռի, և զոր իրենք՝ ըստ քմաց
ընէինք, պարզ և տարրական
բաղաքավարութեանց մէջ իսկ թե-
րէն են ներկայ տարւոյ ըստ Հատը-
ական տօմարի քաղաքի եթէն ին-
ականաւ հրատարակեալ Աւետա-
րի ներքին լրոյց գլուխն հետե-
ալն տեսնուած է. «Հայոց կ' Պոլ-
ոյ նորընտր Յարութիւն Պատրի-
արքի ընտրութիւնը վաւերացեալ
Օգոստոսիաւ Սուրբանի հրամա-
պաւ, Այս կարգի լուրերը նախ և

տառձ, եթէ Մատրնեբը և Հայ Բողոքականք, նոր կօրնի հետ, ինչպէս իրենք կ'ըսեն, նոր աղգ. մ'են տառձ բերել չեն ուզեր, պարտ է ինչ իբր Հայ աղգայնութեան վերաբերեալ լուր մը՝ աղգային վերադարձի մը ներքոյ հրատարակել։ Իսկ եթէ երկու մարմինք միմեանց համամտ չեն, ցաւալի է որ ուսուցչաց և աշակերտաց մէջ առաքինութեանց մեծագոյններէն մին — միաբանութիւնը չունենալով հաւդերձ, կ'ելլեն այլոց առաքինութիւն քարոզել։ Եւ երկրորդ՝ վերահայեաք իսկ, Հայոց Պատրիարքին արժանաւայել տծական մը տուածն, յետին անհատներն անգամ առանց որ եւ է վայելուչ տծականի տու. Նորին Ամենապատուութիւնը չեն ուղղեր թուղթ մը թո՛ղ Միսիօնարք խորհին ուրեմի թէ՛ քանի՞ կրամ քաղաքավարութիւն ունին։ Միսիօնարներու այս ընթացքին վերայ մարդ որչափ զգարմանայ, նոյնչափ ալ կ'ուզէ ցաւիկ մեր Պատրիարքարանի անտարբերութեան վրայ Այի մը կրօնափոխ Հայեր, կաթողիկ անուան ներքոյ, Պատրիարք մը ունին, որ կաթողիկ լինելուն համար՝ իւրեք մոռնալով Հայկական անտարբերութիւնը, իր նկատմամբ, Գերապատեալէն բարձր ամականը չգործածուելուն համար բոլոր կը բառնայ առ որ անկ է, իսկ Հայոց Պատրիարքարանը կը լռէ։ Այս աստիճան անտարբերութիւն՝ կը կրկնենք թէ՛ մօլութիւն է, Եւ սակայն՝ նուիրական պարտականութիւն կայ աղգային պաշտօնական մարմնոց վրայ չորս բանալու իրենց աչքերը, զի գայլերով չըջապատեալ է եկեղեցւոյ հօտն և սուերումներ կը գործունին. եթէ կարելի է, ըստ մեր սովոր հասկացողութեան, պարտ է Պատրիարքարանին դիմումներ ընել Օգոստոսի տառ Սուլթանի հպատականէր կառավարութեան և Միսիօնարներ լրիւղ ու պաշտպանող կառավարութեանց ու աղգաց քրիստոնէական և մարդասիրական զգացմանց, եթէ ոչ բոլորովին ազատելու զմեզ Միսիօնարներու և Բաթմերաներուն քրիստոնէայ վարմունքէն, գէթ ափաւորելու անոնց յարձակումները։ Ականջդ կանչէ, Պ. Արծրունի, «նչու արդեօք այդ քաղաքակրթական քրիստոնէայ աղգերը, զմեզ կը եկեղեցին հնութեան պարտանք այդ սուրբ տաճարը անդորր են ձգեր, չեն թողներ մեզ, Օսմառաւարութեան տակ խաղաղութեամբ պաշտելու Գրիգորներու, երեսներու և այլոց նմանաց ստուածը։ Ո՞վ չգիտեր, որ Հայր, այդ աղգին, հպատակը գտնուած ետութեան և մարդկութեան հասարակ բան մը, եթէ կարող պիտի նի անել, այդ մի միայն իւր մայր

րենի և հայրենի եկեղեցւոյ մէջ
կրնայ ձեռք բերել, Ուրիշ ամեն
միջոց կը ջրուէ և կը լուծէ զայն
Խակ մեզ, Հայ եղբարք, մեզ կը մնա
մընջհայեաց ինեւ, զոհ չերթա
մարդորսորդաց, Մեր սուրբ կրօն
վարդապետը կ'ըսէ, « փոքրներէն
մէկը գայլակղեցնողին, լաւ է որ
վրէն աղօրիքի քար մը կապուելու
ծովը նետուի, Եւ սակայն Միսիս:
նարք՝, յանուն տիրոջ գործքի և
Աստուծոյ փառաց ամբողջ Հայ ազ-
գը կը գայլակղեցնեն Սոգուտ Ի-
րենց նպատակներուն: Այլապէս ա-
նոնց հողաթալիի փոյլէն անգամ
չէ թէ՛ այս ինչ և այն ինչ անձը
արքայութիւնէ գաղեր թէ՛ գժովը:
Անոնք, եղբարք, ուրիշ ապուր ու-
նին երիւրս, սովորեալ, սովորեալ, և
նոյ՛էն սովորեալ.

Յ. Խ.

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՏԱՐՏԱՆԷԼ

Պատրիարքական Հրաւիրակութեան
անդամներէն մին՝ Հետեւեալ նկարա-
գրութիւնը կ'ընէ ողջ ուղեւորութեան
առթիւ ։

Ժե-բէրէր շողեանն շարաթ ի-
րիկուն ժամ իլին Պոլսոյ նաւա-
հանգստէն մեկնեցաւ ի Տարտանէր-
Օղը՝ գեղեցիկ էր, և ծոցն՝ հան-
դարտ, երբ Մագդիկի առջեւ
հասանք, արեւն սկսած էր ամփո-
փել իւր թեւերն և արծաթափայ-
լուախն յաջորդած էր անոր, Օղին
զովով ինչը տակաւ զգալի լինելով,
օղն սկսած էր իւր յարգը՝ ճանչ-
ցնել, այնպէս որ գաւաթներն ի-
րարու ձեռքէ կը յափշտակուէին,
դուրսները տաքցած էին և պահ-
մընդ հատեալ խօսակցութիւնն ա-
ռուել ոգեւորուած էր, և այս ան-
գամ արեւելքէն, արեւմուտքէն,
հարաւէն և հիւսիսէն, այնպէս որ
ողի շողեցումներէն խօսուած
խօսք ինչ անպատշաճ և անտեղի
խօսքերն հակառակ կողմէ փչող
հովէն կը ցրուէին։ Ժամ իշին զան-
գալին ի ճաշ հրաշքեց զմեզ և ար-
քէն նաւակամուրջին վրայ գլու-
տող ամեն մարդ անհամբեր կը-
լսաւ ի յետ իւր նորա անորժաբեր
այնը։ Սեղանատան մէջ 34 հոգւոյ
ամար սեղան դրուած էր, որոյ շուր-
ջ լայողեցանք ամենքս ի միասին
արծեմ առաջին անգամն էր որ
յայտաբ հայ ուղեւորք ի միասին
ը տեսնուէին իշտի շողեաներէն
հոյն մէջ, որք՝ իբրեւ անգամ մի
տանեաց՝ կը խօսէին, կուտէին
կըմպէին։ Սեղանը մասնաւոր
ուղալոր մ'ունէր, իւր շուրջն ու-
նալով այնպիսի եկեղեցականներ,
առարարալիներ և երիտասարդներ,
ք ճշմարտիւ կ'այայտեան փառքը
զմոռոյն հայալիս սեպուիլ։ Սե-
ղանին վրայ զանազան բաժանիկ
աշարիկեցան զանազան ան-
նց կողմէ, յորս Յ. Գուրգէն է-

Ֆէնտի՝ Հայ եկեղեցականաց, Մ. Մանուկեան էֆ. Հայ դաստիարակաց, Կ. Սիմեոն էֆ. Հայ երիտասարդութեան, Ս. Փանոսեան էֆ. Հայ ծերութեան, և Ռ. Պէրպէրեան էֆ. Հայ ազգին բարօրութեան համար, վերջինն համառօտ ալ պերճախօս լեզուաւ խօսեցաւ հետեւեալ կերպիւ.

« Երբ մեք ամենքս աստ համախմբուած՝ կ'ուտենք և կ'ըմպեմք ուրախ և զուարթ, և մեր չորեքնաւ արագընթաց կը յառաջանայ դէպ ի յիւր նպատակ, անամպ և ջինջ երկնքի տակ, ունիմք մի այլ չորեքնաւ ևս որ մըրկոտ օդին փոթորկի բռնուած՝ այնքանի կը տատանի ծովուն մէջ առանց նաւապետի և վայրկեանէ վայրկեան կը վախճուի նորա կորնչելէն, ինչպէս որ աստ ունիմք մի խոհեմ և վարպետ նաւապետ, որոյ շնորհիւ հեշտիւ կը սահի կ'երթայ ծովու վրայէն սոյն լեռնանման չորեքնաւը. մաղթեմք երկնից որ շնորհէ մեզ ալ մի այնչափ իմաստուն և խոհեմ նաւապետ որոյ շնորհիւ մեր փոթորկէ բռնուած նաւն ալ կարենայ փրկիլ և հասնիլ խաղաղութեան նաւահանգիստն: »

Սոյն բաժակ ջերմագին ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ: Ճաշէն յետոյ, ոմանք սրահը մտան խօսելու և խաղաղու, և այլք նաւակամիջին վրայ ելան գիշերուան զով օդը ծծելու մինչև թէյի ժամանակ, որ երկու ժամ վերջը մեծարուեցաւ: Յետոյ ամենք որ իւր խցիկն հանգչելու գնաց դրեթէ տկամայ, զի օդն այնչափ գեղեցիկ էր և լուսնոյ արծաթափայլ ճառագայթից տակ Մարմարայի ընծայած տեսարանն՝ այնքան հրապուրիչ և թիւղիչ որ շատերն նախամեծար կը համարէին անքուն գիտեղ զայն քան վայելել հանգստութիւն:

Առաւօտեան ժամ 11 էր երբ ժամանեցինք ի Տարտանէ, և պատրաստուեցանք դուրս ելնելու: Երբ ցամաք ելանք, տեղոյն քաղ. խորհուրդը գիտաւորեց զմեզ, և ուղղակի գնացինք յեկեղեցի Տարտանէ ծովեղբերայն քաղաք մ'է: 12 հազար բնակչք, որոց 150 տունը միայն Հայ, Ունի Ս. Գէորգ անուամբ մի եկեղեցի, որ թէ և յարտաքուստ անշուք, բայց ի ներքուստ բաւական զարդարուն էր: Գեր. Արիստակէս եպիսկոպոս Դերձակեան պատարագ մատոյց, և այս միջոցին լիպեակ չըմպեցինք: 1238 շրջիւ գումար մը հանգանակեցաւ ի նպաստ տեղոյն աղքատին վարժարանաց, որք ըստ կարի յառաջագէտ վիճակի մէջ են:

Ըստ թուրքաց ժամ 4½ ին 8էնէ թոսէն հեռագիր մը հասաւ ծանուցանող թէ, Ամեն. Յարութիւն Սրբազան կիրակի առաւօտ անտի մեկնած էր Էֆէքո չորեքնաւով. ուստի ամենքս ալ ժիւրիդէր չորեքնաւը վերադարձանք ընդունելութեան պատրաստութիւն կատարելու համար: Դեռ չորեքնաւը չհասած, ի հեռուստ նշմարեցինք Էսքէրօ չորեքնաւն. յայնժամ Տարտանէի ժողովրդեան կողմէ վարձեալ նաւածիւր մեծ չորեքնաւով մը, թալ. խորհրդոյ անդամք, տեղոյն երեւելիք, լոգեային վարժարանաց սանուհիք և սանուհիք զգեստաւորեալ մինչև կէս ժամու ճանապարհ ընդ տաւջ գնացին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ի ձայն երգոց դիմաւորեցին զայն:

Երբ Էսքէրօ խարխիւն Էստեց Տարտանէի առջև մեր չորեքնաւէ մի քիչ հեռի, քաղաքին Միւթէսարըրֆ պէյին և զինուորական հրամա-

նատարին կողմէ մեր տրամադրութեան ներքեւ դուռած մակոյկով մը հրաւիրակ եկեղեցականներէն Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս, Գեր. Դաւեգին և Եղիշէ վարդապետք, և աշխարհականներէն Տեաքը Տ. Բարադամեան, Յ. Մերեթմ-Գուլի, Ա. Հարենց Կ. Սըվաճեան՝ Էսքէրօ չորեքնաւը գնացին, ուրկից քառօրդ ժամու չափ վերջը վերադարձան Ս. Պատրիարք Հօր հետ, որուն կ'ընկերակցէին Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս իզմիրեան, Գարրիէլ վարդապետ Անուշեան և Մեծ. Գէորգ էֆ. Փանոսեան: Շուքեանուսն սանդուղին վրայ դիմաւորեցին Դերձակեան Արիստակէս Սրբազան, Բակոր-Աշոտ և Ալվաղեան Յովսէփ վարդապետք: Պատրիարք Սրբազանը նաւակամութիւն վրայ իրեն համար պատրաստուած աթոռը բազմեցաւ, մինչ տղայք կ'երգէին: Յետոյ Մերեթմ-Գուլի էֆ. Սրբազան Պատրիարք Հօր ներկայացուց եկեղեցական և երեսփոխանական պատուիրակութեան անդամները մի առ մի, ինչպէս նաեւ Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնն և ապա անպաշտօն կերպիւ Ն. Սրբազնութեան ընդ առաջ գնացող անձինքը:

Ներկայացուէն անմիջապէս յետոյ, ի դիմաց եկեղեցական պատրաստութեան խօսք առաւ Գեր. Հմայեակ Սրբազան, որ Ն. Ամենապատուութեան անդիմապէս մէջ առ աղբն մատուցած անձնուէր ծառայութիւնները դրուատելով, ըսաւ թէ՝ Աղղը զինքը բարձրացնելով ի դաս Պատրիարքութեան, լիալոյս է որ պիտի կրնայ պսակել իւր ջերմ բաղձանքները:

Ապա ի դիմաց Երեսփոխան պատուիրակաց, խօսք առաւ Յ. Թորոսեան էֆ., և յայտնեց թէ՝ Աղղ. Երեսփ. Ժողովը՝ ճանչելով Նորին Սրբազնութեան բարեմասնութիւններն և իւր զանազան պաշտամանց մէջ առ աղբն մատուցած անձնուէր ծառայութիւնները, կը բարձրացնէ զինքն ի դաս Պատրիարքութեան, և իւր այս կատարած ընտրութիւն միանգամ ընդ միշտ կ'ապացուցանէ թէ՝ գիտէ ճանչել աղղին վրաստանութիւնը վայելող արժանաւոր եկեղեցականաց, յարգը: Աղղն, ըսաւ, իրեն վեհապետ ընտրելով զվեհապետեան, վստահ է որ պիտի պսակուին իւր փափաքներ, շնորհիւ բարեխնամ կառավարութեան:

Ապա Մեզպուրեան էֆ. ի դիմաց Աղղ. վարչութեան շնորհաւորեց Նորին Սրբազնութեան պաշտօնն, և յայտնեց թէ՝ նա (վարչութիւնը) Նորին Սրբազնութեան աջակցութեամբ լիալոյս է որ պիտի կարենայ գոհացնել աղղին օրինաւոր փափաքները:

Յետոյ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը խօսք առնելով շնորհակալութիւն յայտնեց Աղղ. Երեսփ. Ժողովի և աղղին, և ըսաւ թէ՝ աղղին ընտրութիւնն Աստուծոյ ընտրութիւնն է, թէ ինք մի քիչ մը տածելէ յետոյ՝ խոնարհած է աղղին կամաց առջև և ընդունած սոյն ծանր պաշտօնն. և որովհետեւ, յարեց, իմ մանկութենէս մինչև ցարդ ամբողջ անձս աղղին բարեխաւութեանը մաշեցուցած և բաղում տարինք առաջնորդական պաշտօն վարած եմ ընդունեցի զայս պաշտօն իբր նոր Մովսէս կամ Դաւիթ. սակայն այլ է առաջնորդական և այլ է Պատրիարքական պաշտօնը. ուստի այս տեսակէտով յանձն առնի սոյն պաշտօնը, վստահ լինելով կայսերական բարեխնամ կառավարութեան արդարասիրութեան և գլխարարութեան վրայ: Պիտի դոր-

ծեմ իմ պաշտօնավարութեան մէջ: Աղղ. Երեսփ. Ժողովն ինչ առաջին ունենալով, ուրեմն կեցցէ՝ Երեսփոխանութիւն:

Ս. Պատրիարք Հօր սոյն բանախօսութիւնը բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ:

Յաւարտ սոյն պաշտօնական արարողութեանց, Պողոս էֆ. Յուրեան, ի դիմաց Տարտանէի երիտասարդութեան, գրաւոր առեւ նախաձեռնութիւն մ'ըրաւ: Տարտանէից վերջին հրաժեշտի ողջոյնը տալով մեկնելու վրայ էին, աղաչելով որ Ս. Պատրիարքը գոնէ 2-3 ժամ իրենց հիւրը լինի. սակայն կարգադիր մասնախումբը պատշոճ դատելով որ չորեքնաւը կէլիպօլուի առջև եւս կենայ, Ն. Սրբազնութիւնը չկրցաւ դուրս ելնել:

Կարգադիր մասնախումբն հեռագրաւ պէտք խցած տեղեկութիւնները կէլիպօլուի աղղային իշխանութեանց հաղորդելէ յետոյ, սեղան նստանք Ս. Պատրիարք Հօր և իւր ուղեկցաց հետ:

(Մնացեալ լուր)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻՍ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Երէկի թղթաբերով եկած անգլիական լրագիրք այն յայտարարութեանց բնագիրը կը բերեն, զորս Պ. Կլաւսթըն Երեսփոխան ժողովոյ և Լորտ Կրանվիլ Լորտերու ժողովոյ ապրիլ 21-ի նստին մէջ ըրած են, 11 միլիոն ռուբլի վարկ մը խնդրելով որ 4½ միլիոնը Սուտանի արշաւանաց և 6½ միլիոնն ուրիշ պատերազմական պատրաստութեանց համար: Լորտ Կրանվիլ իւր բանախօսութեան վերջն ըսած է. «Մեր մեծագոյն փափաքն է բարեկամական յարաբերութիւններ տածել բոլոր օտար տէրութեանց հետ: Մեր զինուորական և ծովային ջորութեանց յաւելումն՝ Անգլիոյ և այլ տէրութեանց միջև կեցող որ և է վեճ խաղաղապէս կարգադրելու մեր իղձը չպիտի փոփոխէ: »

Պ. Կլաւսթըն բանախօսութեան վերջաբանն եւս գրեթէ համիմաստ է Լորտ Կրանվիլի ճառին վերջաբանին հետ: «Առաջարկութեան ծանրակշիւթիւնը կը հասկնանք, ըսեր է Պ. Կլաւսթըն, և վստահ ենք խորհրդարանին հայրենասիրութեան վրայ, ամեն արդար խնդիր ընդունելու մասին: Բայց մեր նըպատակն ու բաղձանքը մինչև ցարդ եղած են զիսնալ թէ՝ հնարաւոր է խաղաղական միջոցներով ձեռք բերել արդի և ապագայ վեճերու պատուարը և արդար լուծումը: »

Պ. Կլաւսթըն ապա յայտարարեց թէ, Լիւմստըն զօրավարին պատասխանը նոյն առաւօտ ստացուած է, որ զգալապէս կը տարբերի Գոմարոֆ զօրավարին տեղեկագրէն: Սըր Բէթէր Լիւմստըն կը յայտարարէ թէ Բէնճէի յարձակման վրայ Գոմարոֆ զօրավարին տեղեկագիրն անձիւղ է, և կէտ առ կէտ կը պատասխանէ Ռուս զօրավարին տեղեկագիրին գլխաւոր հատուածոց, որոց ճշդութիւնը խնդրոյ տակ կը ձգէ: Լիւմստըն զօրավարը մասնաւորապէս փոյլ կը տանի հերքել Գոմարոֆ զօրավարին այն առարկութիւնը թէ, Անգլիացի սպայից խորհրդով է որ Սֆյանեան զօրաց հրամանատարը չէ ուղեր ընդունիլ իւր առաջարկը: Անգլիացի զօրավարը կը յիշէ թէ հարկւրապետ Նաթ տեսած է Ռուս

զօրավարին նամակը, բայց Սֆյան հրամանատարն որոշապէս ըսած է իւր նամակին մէջ թէ, Էմիրին հրամանաց հնազանդելու պարտաւոր է:

Տէյլի-Նիւզ կը կարծէ թէ Լիւմստըն զօրավարին տեղեկագիրն առաւել քան երբէք ծանրացուցած է իրաց վիճակը: «Այս տեղեկագիրը պիտի համոզէ բոլոր անկողմնակալ ընթերցողները թէ, կ'ըսէ նախարարական թերթը, մարտ 30-ին Գոմարոֆ զօրավարը սնտոխ պատճառներով եւ առանց պատուակի յարձակած է Աֆղանաց վրայ: Կ'սպասենք որ Անգլիոյ դաշնակցաց դէմ վարուելու այս եղանակին վրայ նոր եւ լաւագոյն բացատրութիւններ տրուին մեզ քան զորս տրուած են ցարդ: »

Յայտնի է սակայն թէ՝ Ռուսիա կարուկ պատասխան մը տուած է, այն է՝ պարտաւոր է առաւել իւր զօրավարաց խօսքին հաւատալ քան ալոյց, եւ թէ չընդունիր որ եւ է քննութիւն կատարել տեղոյն վերայ, Բէնճէի կռուոյն ճշմարիտ շարժառիթն եւ պատասխանատուութիւնն յերեւան հանելու համար:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախարարաց խորհուրդը՝ կիրակի առաւ իւր սովորական նստին մէջ՝ յոյժ կարեւոր խնդիրներով զբաղելէ զատ, երէկ եւս արտասու վոր նիստ մը դուրսարեց:

—Ինչպէս ծանուցած էինք, Շուէտի թագուհին՝ իւր երկու որդւոց և ուղեկցաց հետ՝ երէկ Մեծ կղզին փոխադրեց իւր բնակութիւնն, ուր 10 օրի չափ մնալէ յետոյ, պիտի մեկնի մայրաքաղաքէն:

—Իւր ծանուցուի թէ, Վոնտըր կողմ փաշա եւ Բիսթով փաշա, ինչպէս նաեւ Դեր. ծովապետ Սթարիս փաշա Տարտանէ ուղեւորներ են՝ տեղոյն ամրութիւններն աչքէ անցունելու համար:

—Ռուսական դեսպան Պ. տը Նէլիտով, առաջին թարգման Պ. Խվանովի հետ՝ կիրակի օրն երկուրդի կայսերական պալատը գնացեր է: Ն. Վսեմութեան սոյն այցելութեան շարժառիթ եղող պատճառը դեռ ճշգրիտ ծանօթ չեն:

—Շրջապայէն կը ծանուցանեն թէ, Վեհ. Սուլթանն ընդհանուր ներում շնորհեց է վերջին խռովութեան մասնակցող բոլոր Ապանիացոց: Այն բոլոր ցեղապետք որք զաղծած էին, վերադարձեր են իրենց տեղը: Բոլոր Ապանիացի ցեղապետք Շրջապա գումարուելով, հաւատարմութեան երդում տուեր են առ Վեհ. Սուլթանն, առաջի Մուսթաֆա Ասիմ փաշայի:

—Առողջապահական վարչութիւնը լրագրեց իմանալով որ իտալիայ Միլան քաղաքին չըմպեցինք քաղաքի դէպք մը պատահած է, այս մասին պաշտօնական տեղեկութիւն խնդրեց Հռոմի Օսմ. դեսպանատունէն:

—Էմիրըն կաղէթ լրագիրը կ'ըսէ թէ, Նուպար փաշա ծանուցեր է Ֆրանսայի դիւանագիտական գործակատարին, թէ վերջնական պատասխան մը տալէ առաջ, Եգիպտական կառավարութիւնը պարտաւոր է խորհուրդ հարցունել Բ. Դրան՝ այն մեկնութեան վրայ, որ կը տրուի հիւպատոսական դաշնագրաց այն մասին որոյ վրայ Ֆրանսա կը հիմնէ պահանջումները: Ֆրանսական գործակատարն ալ հե-

ազգութեան խնդրերն է իւր կառավարութեանն, որ պէտք եղած պայմանաժամը տրուի Եգիպտական կառավարութեան, որպէս զի բազմացեալ պատասխանն ստանայ Բրազիլէն:

Վերջին լրոյց նայելով, Նուպար փաշայի խուսափական պատասխաններուն առջեւ, Ֆրանսական կառավարութիւնն հրաման տուած է Գահիրէի Ֆրանսական հիւպատոսին որ ամեն յարաբերութիւն գաղութացունէ խտրական կառավարութեան հետ: Ֆրանսական հիւպատոսն ալ ապրիլ 24ին խտրական ներկայանալով իւր հրահանգաց համաձայն՝ յայտարարեց է թէ Ֆրանսայի և Եգիպտոսի միջեւ յարաբերութիւնը ընդհատուած էին:

Զրոյց կայ թէ Նուպար փաշա ներում խնդրեց է Ֆրանսական կառավարութեանն, Պոսֆոր Էփրատէն լրագրին տպարանաց և գրասենեկաց բռնաբարման համար:

—Էմիլըն կողմէ լրագրիւր կը սէ թէ Օսմ. պատուիրակ մը պիտի անուանուի Եգիպտոսի հանրային պարտուց սնուակի յանձնարարին աշխատակցելու համար, և թէ այս պաշտօնը պիտի յանձնուի արտաքին գործոց նախարարութեան նախկին ընդհ. քարտուղար Համամեան Սարգիս Էֆէնտիի:

—Լուի Նաբոլէօն իշխանն՝ իտալական դեսպան-ֆորթի կոմսին հետ՝ նախընթաց օրն իշխանաց կղզիները պտոյտ մ'ըրաւ իտալական դեսպանատան շոգենաւակաւ:

ՀԵՌԱԳԻՐ

—o—

Վիեննա 24 ապրիլ

Լոնտոնայէն կը հեռագրեն առֆորէստոնտան Բոլիթիք թէ, Լորտ Տըֆրին յայտարարեց է իւր կառավարութեան թէ՝ Հնդկաստանի փոխարքայութեան հրաժարական պիտի տայ, եթէ Անգլիա նոր գիշումներ ընէ Աֆղանստան խնդրոյն մէջ:

Լոնտոն 25 ապրիլ

Անգլիական լրագիրը կը ծանու-

ցանեն թէ Ռուսական զօրքերը շարժումներ կ'ընեն դէպի Աֆղանստանի սահմանագիծը:

Վիեննա 25 ապրիլ

Կ. Պոլսէն ֆորէստոնտան Բոլիթիք լրագրին տրուած տեղեկութեանց նայելով, Պիամարք իշխանն ի պատասխանի մի հարցման՝ ըսեց է թէ անհաւանական կը համարի Ռուսիոյ և Անգլիոյ միջեւ պատերազմ մը:

Լոնտոն 27 ապրիլ

Երեսօրիսական ժողովը, Պ. Կլաւտըմբընի յոյժ ծանրակշիւ բանախօսութենէն յետոյ, որ ջերմագինս ծափահարուեցաւ, խնդրուած 11 միլիոն ոսկւոյ վարկն, առանց վիճաբանութեան, ընդունեց միաձայնութեամբ և ծափահարութեամբ:

Լոնտոն 27 ապրիլ

Սուտանի արշաւանաց և այլ պատերազմական պատրաստութեանց ծախսը համար խնդրուած 11 միլիոն ոսկւոյ վարկին վիճաբանութիւնն այսօր տեղի ունեցաւ:

Պ. Կլաւտըմբըն ըսաւ թէ, նախարարութիւնն խորապէս կ'ըզայ այն պատասխանատուութիւնն, զոր կ'ստանանէ՝ Անգլիոյ պատիւը պաշտպանելու և միանգամայն պատերազմէն զգուշանալու մտքը ամեն միջոց ի կիր առնելու մասին:

ՈՋԳՈՅԻՆ ԼՈՌԱՆԵՐ

—o—

ՀՐԱԿԷՐ

ԱՌ ԱՋԳՈՅԻՆ ԵՐԵՎԱՆԻՍ

Ազգային ժողովոյ Իրդ. նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի, 17 ապրիլ, ի Մայր եկեղեցւոյ Գում-գափուի:

Ատենը պիտի բացուի ժամ 3 ին:

Հրաւիրեալ են ազգային երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ:

Մնամ աղօթարար

Պատրիարքական Տեղապահ

Գեղեցիկ Վ. Ռոստոմէ

15 ապրիլ 1885

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Ատենական գործողութիւնը.

Բ. Ուստ նորընտրի Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր.

Գ. Փակուած Ազգ. Ժողովոյ 1884րդ ամի նստաշրջանի.

Ատենադպիր

Յուսէ Պօլսէ

Ռուսիոյ և Ռումանիոյ դեսպանատանց Ա. Թարգմաններն, և Արտարին գործող վսեմ. նախարարին կողմէ Միքայէլ Էֆ. Կիւլլապեան երէկ Երուսաղէմատուն երթալով բարի գալուստ մտղծեցին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր:

Անդրիանուպոլոյ առաջնորդական Տեղապահ Գեր. Մեսրոպ Ս. արքեպիսկոպոսի կողմէ շնորհաւորական հեռագիր մը հասաւ երէկ առ Ամեն. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրն:

Երուսաղիմայ Պատրիարքական փոխառորդ Գեր. Սիմոն եպիսկ. Սէֆերեան երէկ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ողջամբ մայրաքաղաք ժամանումը հեռագրաւ ծանոյց երուսաղիմայ Պատրիարք Ամեն. Եսայի Սըրբազանի:

Անտիքի մէջ առանց Բ. Դրան հաւանութեան, եկեղեցւոյ մը շինութեան ձեռնարկուած լինելով, գատական գործող նախարարութեան կողմէ ինչ ինչ դիտողութիւններ եղած են առ ազգային Պատրիարքարան:

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրն, որ Երուսաղէմատան մէջ կը բնակի, վաղն իւր հանդիսաւոր ուխտը կատարելէ յետոյ, Պատրիարքարան պիտի փոխադրէ իւր բնակութիւնը:

Պատրիարքարանի պաշտօնեայք երէկ խմբովին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացան, և իրենց կողմէ Ֆրէնկեան Աբրահամ Էֆ. համառօտ ստեղծարանութեամբ մը շնորհաւորեց Ն. Սրբազանութեան Պատրիարքական բնտրութիւնն և ոյժ ու կա-

րողութիւնն մաղթեց յարգիւնաւորումն իւր պաշտօնավարութեան:

Ս. Պատրիարք Հայրն, ի պատասխանի՝ քանի մը խրատական խօսքեր ուղղեց և յանձնարարեց որ բոլոր պաշտօնեայք ամեն օր Պատրիարքարան գտնուելով, խղճի մըտօք կատարեն իրենց պաշտօնը, վասն զի ինքն ամեն օր Պատրիարքարան գտնուելով՝ անձամբ պիտի հսկէ ազգային գործող վրայ:

Պատրիարքական Գեր. Տեղապահ Հայրն այս առաւօտ մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ:

Բեդրսպուրկն լրագրաց հեռագրուած է թէ Պ. Պրիքիլ Ռուսիոյ կողմէ ներկայացուցիչ նշանակուած է կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ:

—o—

ՉԵԿՈՅՑ

Առ Կիւթառ. — Զեր առաջարկութիւնն ընդունուած է:

ՄԱՆՈՒԷԼ Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

Ուղեւորութիւն ի Հայաբնակ գաւառաւոր երեւեան Տաճկաստանի

ՏԵՂԱՐՈՒԹԻՒՆԻՔ

Սարէն և Զորէն, Հնէն և Նորէն Պիտանի Դիտնոց

Մ. Երեւոյ

Հայաբնակ գաւառաց ընդհանուր նկարագրութիւնը, տեղագրութիւնն, աշխարհագրութիւնը, վիճագրութիւնն, հնագրութիւնը, նորագրութիւնը, պատմագրութիւնը, տեղագրութիւնն, հաստատութիւնը, կենագրութիւնը, կենսագրութիւնը, սրբագրութիւնն և այլ նիւթեր պարունակող ազգային գործ մի է խիստ կարեւոր և հետաքրքրական, շրջհայեաց տեսութեամբ, նոր ոճով և նոր ուղղութեամբ գրուած՝ արժանի ամեն Հայու վերածննդին:

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց ըով. նորապէս Պաշտօն գաւառ ջրավաճառ Պոլսի Թաղաւոր աղաներուն խանութը Գրէն 10 դահկանի իսկ Ա. մասն 8 դահկանի Գալոնաց համար գեղջ կը լինի:

ԱԶԴ

Ինչպէս որ յայտնի է, Բուսէլիի երկաթուղեաց վիճակահանութիւնը երկու ամիսը մի անգամ տեղի կ'ունենայ արբունի փողերանոցին մէջ:

Այս անգամ 92 լոյր տեղի պիտի ունենայ յունիս 1 ին (ըստ Եւրոպ.) և 300 թիւեր պիտի շահին:

Առաջին պարգեւն է, 300,000, երկրորդը 25,000 Ֆրանք. տասնմէ գատ 48 թիւեր եւս 75,000, իսկ մնացեալ 450 թիւերը պիտի շահին 400 ականէն 180,000 Ֆրանք. ուստի, այս առթիւ բաղդաթիւեր ի վաճառ հանած եմ: Դահկի գումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդաթիւոյն գինն 7 1/2, կէսիւր 3 և մէկ քառորդինը 3 դահ. մէճիսը 20 ի հաշուով: Վաճառողաց տասնորդ կը տրուի:

Կարգաւոր թիւ այսինքն — 1, 2, 3, 4, 5, — առնուլ փախաբողք պէտք է այժմէն գնեն:

Գաւառներէն գրամի տեղ դրոյմ (բոլ) և ամեն լեզուէ նամակ կ'ընդունուին:

Ի վաղուց չնայուած բաժնեթղթեր թիւերը — որու քով որ գտնուի — առ մեզ զրկուած ատեն դիտողութեամբ կը նայինք, ու շահած կամ չհաճած՝ կ'իմացնենք, առանց ու ե փոխարինութեան: Յանձնարարութիւնը ընդ փոյթ կը կատարուին:

ՄԱՐԳԱՐ Յ. ԳՈՒՂԱԳՈՐԶԵԱՆ
Կալաթա կամուրջի գլուխ Թիւ 35

— 400 —

Շարմէթ եւս պիտի իջնէր, և երբէք պատճառ մը չունէր ի դարձին մերժելու այն թեւէ՝ զոր ընդունած էր եկած ժամանակ:

Տաս վայրկեան անցաւ, առանց սակայն մէկու մ'երեւիլ տեսնելու. արդէն կ'սկսէր այս յապաղումը տարօրինակ դտնել, երբ վերջապէս անոր աշխոյժ և կայտառ քայլին ձայնը լսեց:

Շարմէթ փողոցն ելաւ, և այն պահուն՝ յուրում իւր աչերն յերկինս կը բարձրացնէր օդին վիճակն ստուգելու համար՝ Կօնթրանը նշմարեց:

—Օհ, դուք տակաւին հոս էք, պօռաց այնպիսի ձայնով մը՝ որ լսել կ'ուղէր թէ ինք զժգոհ չէր դայն հոն գտնելէն:

—Զեյ կ'սպասէի, ըսաւ Կօնթրան փութով:

—Թերեւս մոլորուելէ կը վախնար և կ'ուզէր որ առաջնորդեմ ձեզ:

—Հաւատացէ՛ք որ ինձ համար մի եւ նոյն բանն է, կա՛մ առաջնորդէր էք ինձ եւ կա՛մ ես ձեզ ընկերացեր եմ, բաւական է որ ձեզնէ չբաժնուիմ:

Շարմէթ հեղնական խոնարհութիւն մ'ըրաւ:

—Իժադդաքար, պատասխանեց, ինձ անկարելի է ձեր խնդիրը կատարել:

—Ինչո՞ւ համար, հարցուց Կօնթրան՝ յուսալաւ:

—Որովհետեւ երկար ուղեւորութիւն մը պիտի ընեմ, եւ հակառակ այն հաճոյց՝ զոր պիտի դիպայի ձեր ընկերակցութեամբ, ստիպուած եմ չբաժարիլ անկէ:

—Զեր սիրահարը տեսնելու կ'երթար:

— 97 —

ձեւացնէին չուքին մէջ, և երբ անոր անհետ լինելը տեսաւ, սկսաւ ծանրաքայլ շրջապայիլ փողոցին մէջ:

Սակայն երկար ժամանակ չմնաց՝ մտաց այս վիճակին մէջ:

Արդարեւ, հազիւ քանի մը քայլ առած էր, յանկարծ անցորդ մ'իւր ուսին դալաւ:

—Չախո՛ղ, գոչեց կարմրելով:

—Ի՛նչ, ի՛նչ . . . պատասխանեց սպառնալան դիմօք այն՝ որուն ուղղած էր իւր խօսքը: Բայց երկու հակառակորդը հազիւ իրարու դէմ եկան, տարօրինակ բան մը պատահեցաւ:

Կօնթրան սալութեան ճիշ մ'արձակեց, մինչդեռ միւսն յօնքը կը պոստէր և շարժում մը կը զսպէր:

—Բօլիլինէ՛լ . . . թո՛թովեց Կօնթրան զարմացմամբ:

Բայց արդէն իւր տարօրինակ հակառակորդը խոհեմաբար ետ քաշուած, և ինքն եւս հասած էր այն տունը՝ յորում Շարմէթ անհետ եղած էր . . .

2.

Կօնթրան սաստկապէս վազեց: Երկու ոտիւնով ծառուղին հասաւ, չորս քայլափոխով սանդուղը կը հասնէր:

Մտիկ ըրաւ:

Ծանր քայլ մը կը լսուէր իւր գլխուն վրայ. վերի յարկն ելնելու ձայնն էր այն:

